

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	2
Hoofdstuk 2 Missie en Visie.....	3
2.1 Visie.....	3
2.2 Missie.....	3
Hoofdstuk 3 Grote risico's.....	4
3.1 Fysieke veiligheid.....	4
3.2 Sociale veiligheid.....	5
3.3 Gezondheid.....	6
Hoofdstuk 4 Omgang met kleine risico's.....	9
Hoofdstuk 5 Risico-inventarisatie.....	10
Hoofdstuk 6 Communicatie en afstemming intern en extern.....	12
Hoofdstuk 7 Ondersteuning en melding van klachten.....	13
Bijlage 1 Inventarisatielijst.....	14
Bijlage 2 Werkinstructie vermissing van een kind:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid van Buitenschoolse opvang (BSO) Bie de handj. Met behulp van dit beleidsplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe we op onze BSO werken. Met als doel de kinderen en de medewerkers een zo veilig en gezond mogelijke werk, speel en leefomgeving te bieden, waarbij kinderen beschermd worden tegen risico's met ernstige gevolgen en leren omgaan met kleine risico's.

Daarom nemen we verschillende maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de veiligheid en gezondheid van de kinderen, ouders en medewerkers zoveel mogelijk gewaarborgd worden.

Deze maatregelen hebben we vastgelegd in werkinstructies.

Dit beleidsplan is geldig vanaf 1 januari 2018.

Het beleidsplan is dynamisch, wat aangeeft dat we dit plan samen met de medewerkers met regelmaat tijdens team overleggen zullen evalueren en indien gewenst zullen aanscherpen, c.q. bijstellen. Dit om de kwaliteit zo hoog mogelijk te houden.

Yvonne Hermens is eindverantwoordelijk voor het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid.

Hoofdstuk 2 Missie en Visie

2.1 Visie

BSO Bie de handj, staat voor ons voor gezelligheid, persoonlijke aandacht, ongedwongen en een huiselijke sfeer, die zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van ouders en de behoeften van het kind.

Als de kinderen uit school komen, krijgen ze wat te eten en te drinken. Zo zal elke middag gestart worden met een moment waar de kinderen hun verhaal kwijt kunnen.

Wij vinden het belangrijk dat de tijd die de kinderen bij ons doorbrengen hun eigen vrije tijd is. De kinderen kunnen dus zelf kiezen wat ze doen. De pedagogisch medewerkers zullen de kinderen hierbij begeleiden en toezicht houden.

Er is ruimte om samen te spelen, knutselen of buiten spelen. Ook kan er rustig een boekje gelezen.

2.2 Missie

Wij zorgen voor een verantwoorde, professionele BSO, waarin ieder kind zich veilig voelt en zich optimaal verder kan ontwikkelen. Het kind wordt gestimuleerd, zowel individueel als in groepsverband en de sociale contacten worden bevorderd.

Dit betekent dat we ervoor zorgen dat we de kinderen:

- Een gevoel van emotionele veiligheid bieden (ervoor zorgen dat ze zich prettig voelen, het naar hun zin hebben).
- De gelegenheid geven om de persoonlijke competenties te ontwikkelen (ontwikkelen van zelfstandigheid, zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en creativiteit).
- De gelegenheid geven om de sociale competenties te ontwikkelen (oefenen van sociale kennis en vaardigheden, zoals communicatie, samenwerken, andere helpen en omgaan met conflicten).
- De gelegenheid geven om zich waarden en normen eigen te maken (de cultuur van de samenleving).

Vanuit de wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang dienen wij een beleid te creëren ten aanzien van veiligheid en gezondheid waar alle medewerkers zich verantwoordelijk voor voelen.

De belangrijkste aandachtspunten binnen het vormgeven van het beleid zijn:

1. het bewustzijn van mogelijke risico's
2. het voeren van een goed beleid op grote risico's
3. het gesprek hierover aangaan met elkaar en met de externe betrokkenen

Bie de handj heeft daarbij als uitgangspunt dat de ruimtes (zowel binnen als buiten) van de BSO veilig moeten zijn, maar daarbij wel een zekere uitdaging moeten bieden.

Daarom wordt regelmatig overwogen of een veiligheidsrisico aanvaardbaar is, of dat er maatregelen moeten worden genomen.

Hoofdstuk 3 Grote risico's

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste grote risico's die op onze locatie kunnen leiden tot ernstige ongevallen, incidenten of gezondheidsproblemen. We hebben de risico's onderverdeeld in drie categorieën:

1. fysieke veiligheid
2. sociale veiligheid
3. gezondheid

Per categorie hebben we maximaal 3 belangrijke risico's benoemd met de daarbij behorende maatregelen die zijn genomen om het risico tot het minimum te beperken.

3.1 Fysieke veiligheid

Ten aanzien van de fysieke veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

- Vergiftiging
- Verbranding
- Vallen van hoogte

De maatregelen die we genomen hebben bij **vergiftiging** zijn:

- Vluchtige stoffen zoals bijvoorbeeld vernis, chloor worden alleen gebruikt op plaatsen waar geen kinderen aanwezig zijn
- Er zijn geen giftige of stekelige planten/begroeiing rondom of op het buiten speelterrein
- Echte schoonmaakwerkzaamheden, (waarbij schoonmaakmiddel gebruikt wordt), worden gedaan wanneer de kinderen niet aanwezig zijn
- Schoonmaakmiddelen worden in hun oorspronkelijke verpakking/fles bewaard. Bij (mogelijke) vergiftiging met deze stoffen is het noodzakelijk dat direct duidelijk is om welk middel het gaat
- Medicijnen worden bewaard buiten bereik van kinderen (indien nodig in de koelkast)

De maatregelen die we genomen hebben bij **verbranding** zijn:

- Er worden geen kinderen op schoot genomen wanneer er koffie of thee wordt gedronken
- Er worden geen kaarsen gebrand
- Kopjes met hete dranken worden buiten bereik van de kinderen geplaatst
- De heetwaterkraan is buiten bereik van de kinderen
- Kinderen mogen onder begeleiding in de keuken komen
- Kinderen mogen onder toezicht met het lijmpistool bezig zijn

De maatregelen die we genomen hebben bij **vallen van hoogte** zijn:

- Klimmen niet op en over het buitenhek.
- Klimmen buiten niet op het dak van het schuurtje.
- Klimmen niet op de bar.
- Klimmen niet op de goal.
- Klimmen niet op de afvalcontainers.

Een aantal algemene voorbeelden van veiligheid die we hebben genomen binnen onze BSO zijn:

- Ouders zijn verantwoordelijk voor hun eigen kind vanaf het moment dat ze binnen komen tijdens breng- en haalmomenten.
- Stopcontacten zijn beveiligd dmv afschermkapjes.
- Losse matten of vloerkleden hebben een slipvaste ondermat om verschuiven te voorkomen.
- Wanneer er geknoeid wordt met water (bijv. in de keuken of toiletten) wordt dit zo snel mogelijk opgeruimd om uitglijden te voorkomen.
- Geen spullen voor de (nood)uitgangen plaatsen.
- Worden kinderen door iemand anders opgehaald, moet dit bij de pedagogisch medewerkers bekend zijn.
- De kinderen worden volgens vaste instructies naar school gebracht en ook weer opgehaald. (zie bijlage 2, brengen/ophalen en vervoer kinderen)

Voor de overige risico's verwijzen we naar de complete risico-inventaris die is opgenomen in dit plan en die in mei 2020 is uitgevoerd (zie bijlage 1).

3.2 Sociale veiligheid

Ten aanzien van sociale veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

1. Grensoverschrijdend gedrag
2. Kindermishandeling
3. Vermissing

De maatregelen die we genomen hebben bij **grensoverschrijdend gedrag**

- Alle medewerkers zijn in het bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag en hebben daarbij een opleiding conform cao kinderopvang
- We gaan respectvol met elkaar en elkaars spullen om
- Omgangsvormen zijn vastgelegd
- Goed signaleren
- Goed melden
- Er zijn duidelijke afspraken hoe er gehandeld moet worden als een kind een ander kind pest
- Er is een protocol wat te doen als kindermishandeling wordt vermoed

De maatregelen die we genomen hebben bij **kindermishandeling** zijn:

- Alle medewerkers zijn op de hoogte van de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling
- Alle medewerkers hebben de Meldcode Kindermishandeling online gevolgd
- Medewerkers weten bij wie ze terecht kunnen

De maatregelen die we genomen hebben bij **vermissing** zijn

- Spreek voordat je met de kinderen naar buiten gaat, waar gespeeld wordt
- Houd altijd de presentielijst bij, zodat je weet hoeveel kinderen aanwezig zijn
- Houd altijd toezicht als de kinderen (jonger dan 8 jaar) buiten spelen
- Het hek rond de buitenspeelplaats is standaard dicht
- Mocht er toch een kind vermist zijn dat wordt de werkinstructie vermissing kind opgevolgd.

3.3 Gezondheid

Ten aanzien van gezondheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

- Ziektekiemen
- Buiten milieu
- Binnen milieu

De maatregelen die we genomen hebben m.b.t. de overdracht van **ziekttekiemen** zijn:

Handhygiëne

Was je handen:

- Voor het aanraken en bereiden van voedsel
- Voor het eten of helpen bij het eten
- Voor wondverzorging
- Na hoesten, niezen en snuiten
- Na toilet gebruik
- Na contact met speeksel, snot, braaksel, ontlasting, wondvocht of bloed
- Na contact met vuile was of afval
- Na schoonmaakwerkzaamheden

Handen wassen gebeurt volgens de werkinstructie handen wassen.

- Gebruik stromend water
- Gebruik vloeibare zeep
- Wrijf de handen over elkaar en zorg ervoor dat water en zeep over de gehele handen worden verdeeld
- Spoel de handen al wrijvend af onder stromend water
- Droog de handen af met een schone, droge handdoek of een papieren handdoek

Toilethygiëne

- Leer de kinderen hun handen te wassen met water en zeep na toiletbezoek
- Let erop dat er geen speelgoed of eten wordt meegenomen naar het toilet
- Leer de kinderen door te spoelen na het toiletgebruik
- We laten het toilet schoon en netjes achter

De was

- Gebruik altijd een schoon vaatdoekje om de tafels en stoelen na de maaltijd / knutselactiviteit te reinigen
- De vaatdoek wordt na gebruik met heet water uitgespoeld en minimaal ieder dagdeel vervangen

De maatregelen die van belang bij verkoudheid zijn:

1. Voorkom aanhoesten; leer de kinderen dat ze in hun elleboog dienen te hoesten of te niezen tijdens
2. Wijs kinderen erop wanneer ze tijdens het hoesten of niezen de hand voor de mond hebben gehouden, hun handen dienen te wassen. Laat kinderen regelmatig hun neus snuiten.
3. Gebruik telkens voor ieder kind een schone wegwerp zakdoek. Er staat op de groep een doos met tissues binnen handbereik.

De maatregelen die we genomen hebben bij **buitenmilieu** zijn:

- Tel voordat je naar buiten gaat de kinderen
- De kinderen mogen niet op de buitenhekken klimmen
- Neem de telefoon mee naar buiten
- Houd altijd toezicht als de kinderen (jonger dan 8 jaar) buitenspelen
- Tel regelmatig de kinderen.
- Zorg ervoor dat kinderen rustig naar buiten lopen
- Bij gebruik van een zwembadje wordt permanent toezicht gehouden. Er worden afspraken gemaakt wie wanneer oplet.

Buitenspelen bij zon:

- Kinderen worden op zonnige dagen ingesmeerd met zonnelotion minimaal factor 30 voordat ze naar buiten gaan, dit wordt regelmatig herhaald
- Kinderen dragen bij voorkeur een petje
- Als de temperatuur boven de 30 graden is blijven we tussen 12.00 uur en 15.00 uur binnen.
- Als er voldoende schaduw is, mag er wel in de schaduw gespeeld worden
- Op warme dagen wordt er extra drinken aangeboden
- Het nuttigen van met name zoete etenswaren (fruit en ranja) zoveel mogelijk beperken om wespen/bijensteren te voorkomen
- Bij hoge temperaturen worden de activiteiten aangepast (geen renspeletjes etc.)

Buitenspelen bij vriesweer:

- Zorg dat de kinderen hun sjaal, muts en handschoenen aandoen
- Let goed op de sokken en schoenen van de kinderen, deze moeten voldoende warmte bieden
- Zorg dat de kinderen goed in beweging blijven
- Blijf niet te lang buiten

De maatregelen die we genomen hebben m.b.t. het **binnenmilieu** zijn:

Luchtkwaliteit:

- Ventileer dagelijks de ruimte door de ramen open te zetten. Doe dit 's morgens direct na binnenkomst
- Ventileer extra tijdens bewegingsspeletjes
- Bij voorkeur is de temperatuur in de leefruimte rond de 20 graden (niet lager dan 17 graden). Probeer temperatuurverschillen van meer dan 5 graden in verschillende ruimtes te vermijden
- In de ruimte is een CO2 meter aanwezig, controleer iedere middag het CO2- gehalte
- In ruimtes waar kinderen aanwezig zijn worden geen spuitbussen (verf, haarlak, luchtverfrisser) gebruikt.
- Er wordt binnen niet gerookt

Keuken

- Kinderen mogen alleen onder begeleiding in de keuken komen

Leef/speelruimte

- Er mag niet met speelgoed gegooid worden
- De pedagogisch medewerkers controleren zelf regelmatig het speelgoed. Speelgoed dat niet veilig is (stuk, beschadigd, losse stiksels of touwtjes) wordt gerepareerd of weggegooid. Bij aanschaf van nieuw speelgoed wordt gekeken of speelgoed veilig is.
- We lopen in de speelruimte

Hal

- We lopen in de hal
- De jassen worden aan de kapstokken opgehangen
- De tassen worden in de daar voorbestemde bakken gedaan

Hoofdstuk 4 Omgang met kleine risico's

Onze missie is onze kinderen een zo veilig en gezond mogelijke opvang te bieden. Hierbij willen we ongelukken of ziekte als gevolg van een bijvoorbeeld niet schoon of ondeugdelijk speelgoed voorkomen. Maar met over bescherming doen we de kinderen uiteindelijk ook geen goed. Daarom beschermen we de kinderen tegen onaanvaardbare risico's. Een bult, een schaafwond of iets degelijks kan gebeuren.

Sterker nog, er zit ook een positieve kant aan:

- Het heeft een positieve invloed op fysieke gezondheid
- Het vergroot zelfvertrouwen, zelfredzaamheid en doorzettingsvermogen
- Het vergroot sociale vaardigheden

Daarom aanvaarden wij op onze opvang de risico's die slechts kleine gevolgen kunnen hebben voor de kinderen en leren ze hier op een juiste manier mee om te gaan.

Om risicovolle speelsituaties veilig te houden moeten kinderen zich daarom tijdens speelsituaties of activiteiten houden aan diverse afspraken. Daarnaast zijn er afspraken over hoe om te gaan met spullen als speelgoed en gereedschap, dit om te voorkomen dat door oneigenlijk gebruik letsel kan ontstaan.

Om gezondheidsrisico's te beperken en de kinderen hieraan zelf bij te laten dragen zijn daarom goede afspraken met kinderen noodzakelijk.

Hoofdstuk 5 Risico-inventarisatie

In mei 2020 hebben we de risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid uitgevoerd. Vanaf volgend jaar zullen we de risico's op een andere wijze in kaart brengen, namelijk aan de hand van de QuickScans in de nieuwe Risicomonitor.

Achterwachting

Als in een uitzonderlijke situatie er maar 1 medewerkster aanwezig kan zijn en er geen andere volwassene op de locatie is moet de achterwachting worden toegepast. Dit betekent dat in geval van calamiteiten een achterwacht beschikbaar is die binnen 15 minuten aanwezig kan zijn op de BSO. De (actieve) achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens de openingstijden.

De volgende persoon is bereikbaar als achterwacht:

Betty Hermens

Het telefoonnummer is bij de pedagogische medewerkers bekend.

In het geval dat zij ziek zijn of op vakantie zal er een leidster van het kinderdagverblijf als achterwacht ingezet worden

Als de opvang de hele dag beslaat (bijv. tijdens vakantie of studiedag), dan geldt er de 3-uurs regeling.

Er kunnen dan ten hoogste 3 uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens BKR vereist is.

Voor de vakantieperiode geldt dat er op de volgende momenten van de dag van de kind/leidster ratio afgeweken wordt:

Op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag:

Tussen 07.30 – 09.00 uur

Tussen 12.30 – 13.30 uur

Tussen 17.45 – 18.15 uur

Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer tijdelijk wordt afgeweken van de BKR. Indien er de gehele dag maar 1 pedagogisch medewerkster nodig is, wordt deze dienst zoveel mogelijk in tweeën gedeeld, waardoor er geen pauze gehouden wordt. Er is dan een dienst van 8.00-13.00 uur en een van 12.45-18.15 uur.

Hierdoor wordt er niet afgeweken van de BKR

Mocht het er bij hoge uitzondering wel afgeweken worden van de BKR dan zal de groeps-assistente van het KDV aanwezig zijn in het gebouw.

EHBO-regeling

Op onze locatie doen we er alles aan om te voorkomen dat een kind letsel oploopt als gevolg van een ongeluk(je). Toch is dit helaas niet geheel te voorkomen. Daarnaast kunnen zich andere calamiteiten voordoen, waardoor EHBO noodzakelijk is. Op onze locatie hebben alle pedagogisch medewerkers een geldig en geregistreerd certificaat voor kinder-EHBO en op 2 na BHV:

Kinder-EHBO:

Yvonne Hermens	28-11-2017
Diana Boonen	28-11-2017
Claudia Geurts	28-11-2017
Stephanie Packbeers	20-09-2017
Tara Bux	30-10-2020
Anouk Derhaag	30-10-2020

Indy vd Manakker	04-07-2023
Carina Kempers	22-06-2023

BHV:

Yvonne Hermens	28-04-2017
Diana Boonen	28-04-2017
Claudia Geurts	28-04-2017
Stephanie Packbeers	20-09-2017

De certificaten zijn behaald bij het volgende instituut:
Smits en Partouns te Geleen.

Elk jaar worden de certificaten opnieuw afgegeven.

Hoofdstuk 6 Communicatie en afstemming intern en extern

We vinden het belangrijk dat medewerkers zich betrokken voelen bij het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Wanneer het beleidsplan voor veiligheid en gezondheid wordt opgesteld of bijgesteld, spelen zij dan ook allen een actieve rol hierin. Wanneer een nieuwe medewerkster op de locatie komt werken zorgen we voor een uitgebreide introductie in het veiligheids- en gezondheidsbeleid, met indien nodig eventuele extra opleiding en instructies. zodanig dat deze persoon in staat is tot het nemen van maatregelen wanneer dit aan de orde is.

Tijdens team overleggen is het bespreken van mogelijke veiligheids- en gezondheidsrisico's een vast agendapunt. Zo wordt het mogelijk zaken bepreekbaar te maken en direct bij te stellen. Medewerkers worden hierdoor vertrouwd met het geven van feedback aan elkaar. Via de oudercommissie berichten we ouders over onze activiteiten ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Wanneer er vragen zijn van ouders worden deze zo mogelijk ter plekke beantwoord. Wanneer deze vraag voor meerdere ouders interessant is, wordt deze in een nieuwsbrief opgenomen.

Onze beleidscyclus starten we met een uitgebreide risico-inventarisatie. Tijdens een teamoverleg bepalen we welke medewerkers op welke onderwerpen een quickscan gaan uitvoeren en gedurende welke periode hieraan wordt gewerkt. Zo is het hele team betrokken bij de inventarisatie. Op basis van de uitkomsten van de risico-inventarisatie maken we een actieplan en een jaarplan op. Op basis van de evaluaties wordt het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid bijgesteld.

Hoofdstuk 7 Ondersteuning en melding van klachten.

Hoewel we ons uiterste best doen een helder en zorgvuldig beleid te voeren ten aanzien van veiligheid en gezondheid, kan het altijd voorkomen dat een medewerkster of ouder een klacht heeft. We staan open voor feedback en bespreken deze klacht het liefst direct met de medewerkster of ouder zelf om tot een oplossing te komen.

Indien we er met de medewerkster of ouder op deze wijze niet uitkomen, dan kan de medewerkster of ouder contact opnemen met de geschillencommissie Kinderopvang.

Meer informatie hierover kan gevonden worden op:

Geschillencommissie Kinderopvang

Postbus 90600

2509 LP Den Haag

of via het e-mailadres:

www.degeschillencommissie.nl

Bijlage 1 Inventarisatielijst

Bijlage 2 brengen/ophalen van kinderen

Dagelijks worden kinderen die onze opvang bezoeken lopend naar school (VSO) gebracht en lopend opgehaald. Daarnaast vindt er incidenteel vervoer plaats naar activiteiten of uitstapjes en in sommige gevallen is er vervoer nodig bij een calamiteit.

Bso Bie de handj hanteert hierbij de volgende 3 uitgangspunten:

1. Veiligheid: de veiligheid van het vervoer dat georganiseerd wordt, staat voorop. We volgen de wet- en regelgeving van Veilig Verkeer op. De kind/leidster ratio is volgens de wettelijke regeling
2. Kwaliteit: de kwaliteit van het vervoer is zo optimaal mogelijk. De kinderen moeten kunnen vertrouwen op het correct en eenduidig handelen van de pedagogische medewerkers
3. Pedagogisch passend: We kijken naar de leeftijd en aard van de kinderen We kijken samen met de ouders of een kind zelfstandig naar de BSO kan lopen. De ouders dienen dan een Toestemmingsformulier te ondertekenen. De pedagogisch medewerkers dienen zich bewust te zijn van hun eigen "voorbeeldfunctie"

Met de ouders is afgesproken dat zij de BSO tijdig informeren als hun kind niet naar de BSO komt. Hierdoor wordt onnodige ongerustheid en vertraging bij het brengen/ophalen van de kinderen voorkomen.

Met school zijn afspraken gemaakt hoe de overdracht plaats vindt van het kind naar school en van school naar de BSO. Ook zijn er afspraken gemaakt waar de kinderen zich dienen te verzamelen na schooltijd.

Brengen

De kinderen worden lopend naar school gebracht. De kinderen die met de fiets zijn, mogen zelfstandig op de fiets naar school. Ouders hebben hiervoor een toestemmingsformulier getekend. De kinderen van groep 1 en 2 worden naar hun klas gebracht. De oudere kinderen gaan zelfstandig naar hun klas.

Ophalen

Na schooltijd worden de kinderen ook weer te voet opgehaald. De pedagogisch medewerkster neemt buiten de kinderen van groep 1 en 2 van de leerkracht over. Samen loopt zij met de kinderen naar de verzamelplek. De kinderen uit groep 3 t/m/ 8 komen zelfstandig naar de verzamelplek en de kinderen die zelfstandig naar de BSO mogen, gaan zelfstandig naar de BSO. Op de verzamelplek krijgen alle kinderen een keykoord ook de Pedagogisch medewerkers zijn herkenbaar aan het keykoord.

Ze zorgen ervoor dat ze altijd mobiel bereikbaar zijn en nemen hun privé-telefoon mee, anders is er geen telefoon op locatie.

De route

De kinderen lopen samen met de pedagogische medewerkers het hoofdlooppad af .Na de grote poort gaan ze rechts af en lopen naar het Scoutinggebouw.

Vervoer per auto

Soms worden kinderen vervoerd via de auto van een medewerkster, dit vindt altijd plaats in een auto die voldoet aan alle wettelijke veiligheidseisen. Vervoer met de auto vindt plaats bij uitstapjes en wanneer er een calamiteit is.

Openbaar vervoer bij uitstapjes

Soms in vakantieperiodes worden er uitstapjes gemaakt. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de bus of trein.